

IN MEMORIAM

BÚCSÚ NEMES LÍVIÁTÓL*

E rövid megemlékezésben szeretném megjelölni azt a történelmi helyet, mely Nemes Líviát az újjáéledt magyar pszichoanalitikus mozgalom kialakításában megilleti. Lili annak idején a polgári radikális mozgalmak talaján indulva szakmai ismeretei elsajátításában Mérei és Hermann nyomdokán haladt, ami megnyilvánult egyrészt éles kritikus gondolatvezetésében, másrészt pszichoanalitikus „mélygondolkozásra” (ez a Hermann-féle „tiefergedanke”) való képességében. Kreatív gondolkozása tette lehetővé, hogy az elsők között volt, aki az akkor nálunk még alig ismert angolszász gyermekpszichológiai újításokat a klasszikus elméletbe integrálta.

Lili egy olyan korban fejlesztette ki képességeit – az ötvenes-hatvanas évekre gondolok –, amikor a pszichoanalízis kevésbé tűrt szemléleti és terápiás módszer volt Magyarországon. A vele való nyilvános foglalkozás nem volt teljesen kockázatmentes, és Lili személye különben sem volt persona grata a hatalom szemében. 1956 után politikai okokból hosszabb időt kellett börtönben elszenvednie.

Ezekben az években a pszichoanalízis túlélési lehetőségei kétségesek voltak a politikai elnyomáson túl amiatt is, mivel a háborús veszteségek a közvetítő személyek körében jelentős kieséseket okoztak. (Deportálás, emigráció, a korábbi egyesület széthullása.)

A hatvanas évek végére szabadabb lett a levegő, felnövőben volt egy modernebb képzésben részesült pszichológus generáció, igen nagy érdeklődéssel a pszichoanalízis iránt. A történelmi feladat ezen új generáció pszichoanalitikus képzése volt. A már idős, de a viszontagságos időket túlélt Hermann Imre intenciói alapján öten indultunk (Nemes Lívia, Hidas György, Linczényi Adorján, Vikár György és jómagam). A pszichoanali-

* Elhangzott 2006. november 12-én, dr. Nemes Lívia temetésén.

tikus képzésben, a mozgalom újjáélesztésében valamennyien részt vettünk, de nem kétséges, hogy a feladat oroszlánrésze Lilire hárult. Ekkor bontakoztak ki kiváló pedagógiai képességei. Az új pszichoanalitikus generáció tagságának túlnyomó része járt hozzá analízisbe vagy szupervízióba, vagy került vele valamilyen szakmai, pedagógiai jellegű kapcsolatba. A nyolcvanas évekre megalakult a Magyar Pszichiátriai Társaság pszichoanalitikus munkacsoportja, majd ebből nőtt ki az újjáélesztett Magyar Pszichoanalitikus Egyesület. E szervezeteknek nyolc éven keresztül volt Lili az elnöke, és részese azoknak a küzdelmeknek, melyeket az új egyesületnek a hazai és külföldi elismertetésért vívnia kellett.

A pszichoanalízis újjászületésének egyik színhelye a Faludi utcai gyermekambulancia volt. Az ifjú generáció tagjai javarészt megfordultak itt az intézetben és részt vettek az elméleti és gyakorlati munkában. A „Faludi”-nak nevezett intézménynek híre és rangja volt az egész országban. Vezető pszichológusa hosszú éveken át Nemes Livia volt.

És akkor nem beszéltünk még irodalmi munkásságáról, mely az évek múltával kiterelődött. Tanulmányok, könyvek nagy száma jelent meg tőle. Heurisztikus értékűek azok a tanulmányai, amelyek a két világháború idején élő szépírók munkásságát elemezték pszichoanalitikus vonatkozásban.

Gondoljunk nővérére, Magdára, akit nemrég temettünk el, és unokahúgára, Magda lányára, Halász Annára, aki egyfajta folytatás megszemélyesítőjeként, a jelenlegi pszichoanalitikus egyesület elnöke.

Lili rendkívül népszerű volt tanítványai körében. Hogy mennyire ragaszkodtak hozzá, arra utal az is, hogy e tanítványok jelentős része a tanulósból kikerülve az évek múltán maguk is terapeutákká és oktatókká válván, hosszú évek óta fenntartanak egy szemináriumot az ő vezetésével. A jövő héten lett volna a következő találkozásunk. A szeminárium részére külön fájdalmat jelent Lili magas korban bekövetkezett, de mégis váratlan halála.

Kihalás – túlélés – újjászületés – és egy koporsó jelenléte szinte szakrális jelenségek egy szekularizált világban. A szakralitás egyik velejárója az emlékezés. A pszichoanalízis a múltat kutatja, az egyén múltját, de érdekes, hogy a pszichoanalitikus mozgalom mennyit foglalkozik a saját történelmével is, és várható hogy ez a jövőben is így lesz. Biztosra vehető, hogy a pszichoanalitikus mozgalom történelmi önmegismerésében Nemes Livia tevékenységére, pedagógiai munkásságára mindig is emlékezni fogunk.

Paneth Gábor

NEMES LÍVIA FONTOSABB ÍRÁSAI IDŐRENDEN

1958. Az érzelmi fejlődés és gondolkodás szakaszai Piaget műveiben. In: *Pszichológiai Tanulmányok I.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 27-40.
1958. Okos gyermek, buta gyermek. In: *Öröm és gond a gyermek.* Budapest, Bibliotéka Könyvkiadó, 52-59.
1958. Kísérjük figyelemmel a gyermekek iskolai előmenetelét. In: *Öröm és gond a gyermek,* Budapest, Bibliotéka Könyvkiadó, 86-94.
1958. Csavargó gyermekek. In: *Öröm és gond a gyermek.* Budapest, Bibliotéka Könyvkiadó, 202-210.
1977. A neurotikus személyiségfejlődés kezdetei. In: *Baj van a gyerekemmel.* (Szerk.: F. Várkonyi Zsuzsa). Budapest, Gondolat Kiadó, 9-49.
1980. Biographical notes of Professor Imre Hermann. *International Review of Psychoanalysis*, 7, 1-2. (Magyarul lásd 1984)
1984. Hermann Imre munkássága. In: Hermann Imre *Az ember ősi ösztönei.* Budapest, Magvető, 1984, 586-612.
1985. The fate of the hungarian psychoanalysts during the time of fascism. In: *Sigmund Freud House Bulletin*, 9, 20-28.
1988. Freud and Ferenczi: A Possible Interpretation of their Relationship. In: *Contemporary Psychoanalysis*, 24:240-249.; Magyarul lásd „Adalék a Freud-Ferenczi viszonyhoz: Egy lehetséges interpretáció” címmel, in: *Alkotó és alkotás* (1994), 144-158.
1990. A szeretet pszichológiája Hermann Imre és Bálint Mihály felfogásában. *Pszichológia*, 1990. 3. sz., 369-384; In: *Alkotó és alkotás* (1994), 159-182.
1992. József Attila tárgykapcsolatai. In: *miért fáj ma is: Az ismeretlen József Attila.* Budapest, Balassi Kiadó és KJK, 1992, 163-190; *Alkotó és alkotás* (1994), 91-125.
1993. Karakter és korszellem. Párhuzamok Ferenczi Sándor és Karinthy Frigyes között. *Thalassa*, (4) 1993, 1: 81-89. In: *Alkotó és alkotás* (1994), 71-86.
1993. Kosztolányi Édes Annájának pszichoanalitikus értelmezése. *Pszichológiai Szemle*, 1992-93/1-2. szám, 31-44. In: *Alkotó és alkotás* (1994), 11-30.
1993. Lélektani ábrázolás Babits regényeiben. (Előadásként elhangzott a Magyar Pszichoanalitikus Egyesületben 1993. november 20-án) In: *Alkotó és alkotás* (1994), 36-70.